

Кожобекова Гүлбүбү Сагынбековна,
Мамлекеттик жана чет тилдер кафедрасынын улук окутуучусу
ОИӨК “Кыргызстан эл аралык университети”

Кожобекова Гүлбүбү Сагынбековна,
Старший преподаватель кафедры
Государственного и иностранных языков
УНПК “Международный университет Кыргызстана”
ERPC “International University of
Kyrgyzstan”

Kojobekova Gulbubu Sagynbekovna,
Senior Lecturer,
Department of the State and
English languages ERPC
“International University of Kyrgyzstan”
kojobekovagulbu@gmail.com

Т. БАЙЗАКОВДУН АЛГАЧКЫ КОТОРМОЛОРУ

ПЕРВЫЕ ПЕРЕВОДЫ Т.БАЙЗАКОВА

BAYZAKOV'S EARLY TRANSLATIONS

Аннотациясы: Макалада изилдөөнүн предмети катары Т. Байзаковдун котормолору талкууланат. Изилдөөнүн максаты – Т. Байзаковдун котормолорун изилдөө жана талдоо болуп саналат. Изилдөөнүн методу катары салыштыруу методу колдонулат. Илимий изилдөөнүн жыйынтыгы катары – акындын котормолорунун идеялык-эстетикалык өзгөчөлүктөрү ачылып берилет. Алынган жыйынтыктардын илимий баалуулугу катары котормолорунун бүгүнкү күнгө чейин актуалдуу мүнөзгө ээ болуп келе жаткандыгын ачып көрсөтүү саналат. Алынган жыйынтыктардын практикалык маанилүүлүгү – Т. Байзаковдун котормолорунун окурмандардын жүрөгүнөн түнөк таап, жан-дүйнөсүнө таасир эткен чыгармалар катары окулуп келе жаткандыгы.

Негизги сөздөр: автор, акын, көркөм котормо, котормочулук өнөр, поэма, жомок, ырлар, сюжет, каарман, поэзия, чеберчилик.

Аннотация: В данной статье рассматриваются переводы Т. Байзакова как объект исследования. Цель исследования заключается в анализе и изучении переводческой деятельности Т. Байзакова. В качестве методологии исследования используется сравнительный метод. Результаты научного исследования раскрывают идейноэстетические особенности переводов поэта. Научная ценность полученных результатов заключается в демонстрации актуальности переводов Т. Байзакова до настоящего времени. Практическая значимость исследования заключается в том, что

переводы поэта продолжают оставаться произведениями, которые находят отклик в сердцах читателей и оказывают глубокое влияние на их духовный мир.

Ключевые слова: автор, поэт, художественный перевод, переводческое искусство, стихотворение. Сказка, песни, сюжет, персонаж, поэзия, мастерство.

Abstract: This article examines T. Baizakov's translations as a subject of research. The aim of the study is to investigate and analyze T. Baizakov's translation work. Comparative methodology is employed as a research method. The results of the scientific study reveal the ideological and aesthetic characteristics of the poet's translations. The scientific value of the findings lies in demonstrating the continuing relevance of T. Baizakov's translations to the present day. The practical significance of the study is that the poet's translations continue to resonate with readers, deeply affecting their spiritual world.

Keywords: author, poet, artistic translation, translation art, poem, fairy tale, songs, plot, character, poetry, skills.

Чынында, кыргыз адабиятынын тарыхында акын катары таанылган калемгерлердин көбү чыгармачылык ишмердүүлүктөрүн көркөм котормодон баштаган деп тартынбай эле айтсак жарашат. Анткени, адабиятыбыздын түптөлүүсүнө жана өнүгүүсүнө өз салымдарын кошушкан алгачкы калем ээлери көркөм котормого өзгөчө маани беришип, натыйжада, К. Тыныстанов И. С. Крыловдун тамсилдерин, А. Токомбаев А. С. Пушкиндин, И. В. Гётенин, Ф. Шиллердин ырларын, А. Осмонов Ш. Руставелинин «Жолборс терисин жамынган баатыр» поэмасы баштаган бир топ чыгармаларды, К. Баялинов М. Горькийдин «Макар Чудра», А. С. Пушкиндин «Кавказ туткуну», «Руслан менен Людмила» поэмаларын, У. Абдукаимов Н. В. Гогольдун «Текшерүүчү», А. С. Пушкиндин «Балыкчы жана балык тууралуу жомок», С. Сейфуллиндин «Мужуктар», Сүйүнтбек Бектурсунов болсо Л. Н. Толстойдун «Согуш жана тынчтык» роман-трилогиясын, Э. Турсунов А. С. Пушкиндин «Евгений Онегин» романын, Н. Некрасовдун «Русь жеринде ким жыргайт» дастанын, Шекспирдин сонеттерин, А. Жакыпбеков Стефан Цвейгдин «Бейтааныш аялдын каты» ж.б. чыгармаларды кыргыз тилине оодарышып, чет элдик акын-жазуучулардын чыгармачылыгы менен кыргыз окурмандарын тааныштырууда эбегейсиз чоң эмгектерди аткарышкан. Демек, адабий чыгармачылыктагы котормочулук өнөр – көптөгөн калемгерлердин жеке чыгармачылыгынын өсүшүнө өбөлгө түзгөн, адабий чыгармаларын жазууга, алардан таалим-тарбия алууга ыңгайлуу шарттарды жараткан.

Т. Байзаковдун чыгармачылыгында, асыресе, акын катары калыптанышында, бир жагынан, Барпынын чыгармаларын жыйноо, жарыялоо иштери өбөлгө болсо, экинчи жагынан, дал ушул көркөм котормо иши – анын акын катары калыптануусунда зор роль ойогон. Тагыраак айтканда, ал Сузак райондук «Сталинчи» гезитинде редактор болуп иштеп турганда, котормо ишине кызыгуусу артып, натыйжада, башка кыргыз акындары сыяктуу орус жана дүйнөлүк акын-жазуучулардын чыгармаларын окуп, аларга таасирленип, В. Гетенин, Н. А. Некрасовдун, А. С. Пушкиндин ырларын которууга бел байлайт.

Акындын котормочулук ишинин башаты тууралуу ал жөнүндө китеп чыгарган инсан Ы. Жабилов төмөнкүдөй маалымат берет: «Байзаковдун алгачкы котормочулук иштери 1951-жылы Сузак райондук «Сталинчи» гезитинин редакторлук кызматын аркалап турганда башталган десек болот. Анткени гезит кыргыз тилинде болгон үчүн, орус тилиндеги өкмөттүк телеграммалар менен токтомдорду жана борбордук гезиттерде чыккан идеологиялык-пропагандалык макалаларды кыргыз тилине өзү которуп жазып турган экен» [1, 24-б.]. Албетте, советтик идеологиянын арааны жүрүп турган маалда көп улуттуу өлкөнүн маданияты, адабияты коммунисттик партиянын талаптарын эске алуу менен басма сөз беттерине чагылдырылып турган.

Акындын жубайы София Байзакова өзүнүн «Встреча с друзьями» (2013) аттуу эскерүүсүндө мындай деп жазат: «Разбирая его архивы и просистематизировав его переводы с разных языков, я

подсчитала, что в общей сложности им сделаны переводы более 450 авторов, из них 136 иностранных». [2, 83-6.]

Т. Байзаковдун котормочулук ишмердүүлүгү тууралуу сөз болгондо эки жагдайды эске алып, биринчи жагынан, акындын чет өлкөлүк калемгерлердин чыгармаларын кыргыз тилине оодурганы тууралуу маалыматтарга токтолсок, экинчи жагынан, кыргыз калемгерлеринин чыгармаларын которуудагы чеберчилиги тууралуу сөз кылсак туура болчудай.

Хронологиялык тартип менен алганда, Т. Байзаковдун котормочулук иши 1950-жылдардан кийин башталып, адегенде, орус эл жомогу «Карышкыр жана жети улакты» 1956-жылы кыргыз тилине которгон. Белгилүү болгондой, бул жомок орус эл жомогу делгени менен анын ар түрдүүчө аталыштагы үлгүлөрү кездешет. Айталы, орус тилинде – 20 үлгүсү, украин тилинде – 4, белорус тилиндеги – 3, мындан сырткары, немец тилиндеги үлгүсү да кездешет. Демек, аталган жомоктун славян элдеринде кеңири жайылышы – анын байыркылыгынан, элдик оозеки чыгармачылыктагы баа жеткис ордуна кабар берет. Дал ушул жомокту Т. Байзаков кыргыз балдарынын кабыл алуусуна ылайыктап которуп, ал азыркы күнгө чейин «кыргыз жомогуна» айланып, балдардын эң сүйүктүү жомогу катары өз баасын жоготпой келе жатат. Мунун сыры эмнеде? Биринчи кезекте, Т. Байзаков жомоктун классикалык сюжеттик өзөгүн сактап, башка варианттардагы айтылган өзгөчөлүктөрдү киргизген эмес.

Салттуу сюжетке ылайык, карышкыр эчкинин жети улагын жеп, улактардын эң кенжеси жашынып калып, энесине болгон окуяны айтып, соңунда эчки карышкырдын курсагын жарып, улактарын сактап калат. Бир караганда, жөнөкөй көрүнгөнү менен бул жомоктун сюжеттик генезиси өтө тереңде жатат. Изилдөөчү А. Карпов аны славян элдеринин христианчылыкка чейинки доорлору менен байланыштырып: «Сказка глубоко языческая. Она сохранилась в культуре, так же как и обычай рядиться на Святки, благодаря двоеверию – слабости русского народа, не сумевшего переосмыслить своё отношение с природой в христианском ключе», [3] – деп түшүндүрөт. Экинчиден, жомоктун идеялыктематикалык жагдайы тереңде жатат. Себеби, изилдөөчү Андрей Карпов аталган жомоктун табиятын анализдеп жатып: «Волк и семеро козлят» основывается на нехитрой морали, которая, кажется, лежит на поверхности: нельзя открывать дверь чужим. В наше сумасшедшее время правило это актуально и необходимо, а поскольку человек склонен придавать текущему моменту наибольшее значение, мы уверены, что сказка говорит именно это, да и сама она сложилась как художественная иллюстрация к данной мысли», [3] – деп, жомоктогу адеп-ахлактык баалуулуктун башкы орунда тургандыгын баса белгилейт.

Үчүнчү жагынан, жомоктун жаш муундарды тарбиялоодогу баа жеткис орду – Т. Байзаковду бул жомокту кыргыз тилине оодурууга таасир эткендей түрү бар. Ошол эле мезгилде, Т. Байзаков бул жомокту кыргыз балдары мурда-кийин угуп жүрүшкөн жомок айтуу салтын так сактоо менен которуп чыккан.

Хронологиялык жактан алганда, Т. Байзаков тарабынан которулган чыгармалардын кийинкиси – өзбек классик акыны Алимжан Хамиддин «Зейнеп менен Аман» поэмасы болуп саналат. Поэманын автору 1909-жылы Жизакта төрөлгөн. Жаш кезинен эле элдик дастандарга кызыгып, орто мектепти аяктаган соң, Самарканд педагогикалык академиясын аяктайт. Алгачкы ыр жыйнагы 1926-жылы «Жаз» деген аталыш менен жарык көрөт.

Акындын «Зейнеп менен Аман» поэмасы 1930-жылдардагы өзбек адабиятынын эң мыкты үлгүлөрүнө кирүү менен акындын чыгармачылыгын алыска тааныткан поэмалардын бири катары белгилүү болгон. Көрсө, бул чыгарманын жазылыш тарыхы Алимжан Хамиддин жеке чыгармачылык тагдыры менен тыгыз байланышта болгон экен. Ал 1930-жылдары жергиликтүү басма сөз беттерине комсомолдук гезит үчүн маалымат топтоо максатында эл кыдырып, пахта терүү боюнча эмгектеги ийгиликтерди жаратып, Лениндик сыйлыкка татыктуу болгон Зейнаб аттуу кыздын окуясын уккан. Дал ушул факты кийин Зейнаб тууралуу поэма жаратууга түрткү болгон. Бул тууралуу изилдөөчү А. Наумов мындай дейт: «Общее представление слилось с конкретным обликом! Как раз вероятность такого слияния, близость такого совпадения Хамид Алимджан и проверял, по-видимому, очерком «Зайнаб», который предварил работу над поэмой и послужил для нее первоначальным эскизом». [4, 31-6.]

Чынында, акын Зейнаб тууралуу адегенде очерк жазып, аны мезгилдүү басма сөз беттерине жарыялап турган. Бирок, окуя ушунчалык таасирдүү, ошол мезгилдеги өзгөрүп жаткан коомго ылайык эски менен жаңынын күрөшү темасына төп келгендиктен, аны поэмага айланып, мурдатан келе жаткан чыгыш салтындагы эң мыкты сүйүү тууралуу поэмаларды уланткан чыгарма жаратууга белсенген. Бул тууралуу изилдөөчү Корнелий Зелинский мындай деп жазат: «Зейнаб и Аман» – романтическая поэма. Этот романтический жанр имеет в тюркских в литературах тюркского аязыка, и в частности, узбекской литературе давнюю традицию. Повестью Алишера Навои о «Лайли и Мажнун», нестранных влюбленных, зачитывались многие поколения и заучивали ее наизусть. Традиционный сюжет двух влюбленных, соединиться которым препятствует или социальное неравенство, или феодальные брачные законы, сыграл значительную роль в развитии литератур тюркского языка и в советские годы»[5, 5-6.].

Туура, чыгыш адабиятында эки жаштын сүйүү сезимин даңазалаган поэмалар арбын. Ошондуктан, сюжеттик жагынан алганда да, Хамид Алимжандын бул поэмасы чыгыш адабиятындагы сүйүү сезимин даңазалаган чыгарма катары салттуу өзөктү сактап, ошол эле учурда, советтик идеологиянын таасири астында жаңы заман үчүн, жеке тагдыры үчүн күрөшө билген эрктүү кыздын образын алып чыгуу максатын койгон. Болгондо да, өз сүйүүсү үчүн тайманбай күрөшө билген Зейнептин тагдырын драмалуу да, оптимисттик маанайда да чагылдырууга умтулган. Анткени, поэманын сюжети ылайык Зейнеп карыган Анардын колунда өсүп чоңоёт. Бой тартып керилген кызга айланат. Зейнеп жетим өсүп чоңойгон Аманды сүйүп калат. Курбусу аркылуу кат жазып, өз сезимин билдирет. Аман – жетим өсүп чоңойгон, советтик түзүлүш «киши» кылган улан. Ал да Зейнепке ашык болот. Бирок, эки жаштын бирге болуусуна Анар каршы турат. Ал эскиче көз караш менен Зейнепти байлыгы ашкан Сабирге берүүнү самайт. Ошентип, окуя түйүндөлөт. Зейнеп өз сүйүүсү үчүн чечкиндүү кадам таштап, Сабирге барып, бирге боло албастыгы, Аманды сүйө тургандыгын билдирет. Сабир да советтик мектептен окуган, көзү жетик адам. Ал Зейнепти туура түшүнөт. Поэманын финалы да ийгиликтүү аяктайт.

Дал ушул сюжеттик окуя поэманын өзөгүн түзөт. Поэмада автордук чегинүүлөр, каармандардын ал-абалы, лирикалык чегинүүлөр орун алган. Т. Байзаков мына ушул сүйүү баянын ичкериден баамдап, которуу ишинде автордук позицияны, идеяны карманууга аракет жасаган. Экинчиден, поэманын көркөмдүк деңгээлин так сактоого умтулуп, кейипкерлерди сүрөттөөдө, лирикалык чегинүүлөрдү, автордук кайрылууларды которууда эркин котормонун элементтерин пайдаланууга умтулган. Мисалы, Зейнептин образын чагылдырууда Т. Байзаков аны мындайча которот:

Биле элек Зейнеп сүйүүнүн сырын,	Еще печали и волненья
Негедир бейкут жүрөгү согот.	Чужды душе Зейнаб моей,
Ойлонтот кызды бербестен тыным,	Но словно дивное растение
Тор жайган сүйүү кыялын ороп.	Любовь раскрыла листья в ней
Саамайы анын өрүлгөн тал-тал	Все волосы Зейнаб в косички
Эрдине бүткөн жарашып бир кал.	Несметные заплетены, Зейнептин жүзүн
нурдана жайнап,	Бегут, как струйки–невелички Караса кыйгач
сүйгөнүн издеп.	Тяжелой ласковой волны.
Капкара кашы карлыгач канат	И над губой ее атласной,
Жайгандай болуп чийилет иймек.	Как капля бархата черна,
Сонодой болуп коно алат көлгө	Сокровищ всех земли прекрасней,
Жеткирет сууну какшыган чөлгө [6,39-6]	Темнеет родинка одна [5,13-6]

Байкалып тургандай, Т. Байзаков поэманын маңызына сүнгүп кирип, автордук ойду сактаганы менен кээ бир жерлерин эркин которууга умтулат. Келтирилген саптарды салыштырган учурда мындай өзгөчөлүктөр даана байкалат.

Поэманын башкы каарманы – Аман. Жогоруда айтылгандай, совет өкмөтүнүн камкордугу менен өсүп чоңойгон жаш улан. Ал да Зейнептин өткүрлүгүн, чечкиндүүлүгүн баалайт. Т. Байзаков бул образга байланыштуу саптарды да чебер которо алган. Мисалы:

Эмнеге Аман ойлонот күн, түн.	О нем грустить она не хочет,
Берилди ага кыз көөнү бүтүн.	А между тем, за днями день,

Кай жакка барса кашында турат,	Глядит ей в сумрачные ночи
Бой жеткен кыздын кыялын бурат.	Его смеющаяся тень.
Жалбырак өңдүү ыргалган желге,	Куда бы не пошла и чтобы
Дирилдеп согот жүрөгү неге?	Ни стала делать – он за ней
Эмне үчүн Зейнеп Аманды сүйөт,	Заплакать что ли ей со злобы
Себеби барбы? Жалындайт жүрөк!	Иль засмеяться веселей?
Ашыктык чексиз, биле албайт өзү,	И, словно лист румяной розы
Акыры кантет жетпеди көзү	Под налетевшим ветерком
Эмнеге Аман мынчалык ынак,	Зейнаб отряхивает слезы
Жалындуу жүрөк канткенде тынат?	И шепчет про себя тайком:
Эч бирин ойго алган жок Зейнеп,	За что люблю тебя – не знаю,

Башканы сүйбөйт жүрөгү дегдеп...[6,40-6]. Но только знаю, что люблю... ...[5,13-6]. Көрүнүп тургандай, поэманын бул үзүндүсүндө котормочунун жандуу аракеттери, эң башкысы, автордун берейин деген идеясын так сактап которгондугу ачык байкалып турат. Мында ыр саптарынын көркөмдүгү, чынында, орусча котормосуна караганда – Т. Байзаковдун кыргызча котормосу түп нускага жакын тургандыгы менен айырмаланат.

Жалпылап айтканда, Т. Байзаков Хамид Алимжандын бул поэмасын зор ынтаа менен которуп, кыргыз окурмандарына жеткире алды.

Чет элдик акындардын ичинен Т. Байзаков өзгөчө ынтаа менен которгон акындардын бири – Муса Жалил. Ал 1906-жылы 2-февралда падышалык Россияга караштуу Оренбург губерниясынын Мустафино кыштагында туулган. Жаш кезинен диний билим алып, мусулманча таалим алат. Муса Жалилдин ырларына болгон кызыгуу анын согуш мезгилиндеги туткунда жатып жасаган эрдиктери, айрыкча Моабит түрмөсүндө тарткан азап-тозогу Т. Байзаковду терең ойго салган. Өзү да ардагер калемгер болгондуктан, Муса Жалилдин башынан кечирген окуяларын, түрмөдө жатып жазган ырларын көпчүлүккө жеткиргиси келген, себеби, Муса Жалил 1944-жылы аёсуз кыйноолор коштолуу менен өлтүрүлгөн. Бирок, ал өзүнүн ырларын жанында жаткан бельгиялык туткун Андре Тиммерманска каттырып, кийин ырлары ондогон тилдерге которулуп, окурмандардын колдоруна тийди. Тагыраак айтканда, кыргыз окурмандары 1960-жылдардан кийин Муса Жалилдин кыргыз тилиндеги ырларын Т. Байзаковдун котормосу аркылуу таанып-билип, 1962-жылы «Менин ырларым», 1979-жылы «Моабит дептери» деген аталыш менен жарыкка чыгарган.

Т. Байзаков Муса Жалилдин «Алман элинде», «Ишенбе», «Эрк», «Айрылуу», «Ачынуу саптары», «Кул», «Доско», «Белегим» ж.б. ырларын эң мыкты деңгээлде которгон. Ошондон улам, бул ырлар мектеп программасына киргизилип, 7-класста окутулуп келет. Анткени, бул ырларда адам баласынын майтарылбас эрки, курч сыноолорго карабай өзүнүн адамдык сапатын так сактап калууга болгон аракеттери даңазаланат. Мисалы, Муса Жалилдин «Эрк» аттуу ыры 1942-жылы согуштун кайнап турган маалында жазылган. Ырдагы лирикалык каармандын туткунда жатса да эркиндикке умтулуусу, күрөшүү идеясы, адам рухунун күчү бул ырдын негизги өзөгүн түзөт.

ЭРК

Ўзим хохлаб юра олмагач,
Йўқ оёғим, демак, йўқ кўлим.
Қандайин фарқ, эрким бўлмагач,
Бор бўлганим ёки йўқлигим.
Отам, онам йўқдир юртимда,
Айтингиз, мен етим эдимми?
Мен йўқотдим «д»(ушман) ерида
Отамдан ҳам яқин элимни [7].

ЭРК

Канетип кайда койсом да башым,
Кетирет кайгы эт жүрөк шайын
Кечирээк жатып, турсам да эрте,
Бир нерсем жетпей тургансыйт дайым.
Ата-энем жокто элимде мени,
Айткыла, кимдер жетимсиң деди?
Жоготтум душман колуна түшүп,
Энемден жакын бир тууган элди [8, 367-6].

Көрүнүп тургандай, ырдын алгачкы эле эки куплетинде татар тилиндеги ырдын оригинал үлгүсү менен котормодогу айырма-жакындык, анда камтылган маани-маңыз ачык байкалат. Т. Байзаков туткунга

түшкөн акындын аргасыз ал-абалын жон териси менен сезип, эл-жеринен алыстоо деген эмне экенин таамай көз алдыга тартат.

Қулман бунда юртсиз ва эрксиз,
Эрксиз ҳамда элсиз – мен ўксиз:
Ота-онам гарчи бўлса-да,
Жойим бўлар эди бўсаға.
Бўлар эдим ҳамон мен етим,
Ва таланган итлар билан тенг.
Олтин эрким, озод турмушим,
Қайга учдинг учар қуш бўлиб?
Сўнгги дадим нега учмади
Сенинг билан бирга қўшилиб?[7] .

Кол-бутум бүтүн, бүтүнүн сезем,
Сын-сыпат жактан кем дебейт эч ким.
Бүтүндөй нерсем жетишин жетет,
Эркиндик жетпейт, жетишпейт эрким.
Каалаган кезде жүрө албайм эркин,
Кол-буттун жогу мына ушул дегин.
Пайдасы кайсы, болбосо эрким,
Барымдын менин, жогумдун менин.
Ата-энем жокто элимде мени,
Айткыла, кимдер жетимсиң деди? [8, 367-б.].

Ырдын бул саптарында айтылган ой түрмөдө жаткан акындан кабар берип, бир гана эркиндиктин жетишпей турганын, эркиндиктин чектелгени – кол-буттун таңылганы менен барабар экендигин, адам баласы эркин жүргөндө гана эл-жерине пайдасы тие тургандыгын, ошондуктан, эркиндикти баалай билүү зарылдыгы тууралуу ойлор камтылат.

Билармидим эркнинг кимматин
Тотган чоғда эркнинг бахрини;
Оғир куллик жабрини тортиб,
Энди билдим эркнинг қадрини!
Қувонтирса тақдир кўнглимни,
Етиштириб эрка — йўлдошга,
Бағишлардим қолган умримни
Эрк учун бу эзгу курашга [7].

Байкадым бекен эрктүүлүк баркын,
Турганда достор эркиндик доор?
Билдим мен эми эркиндик даамын,
Тартканда кулдук жабырын оор!
Кубантса тагдыр көңүлдү чөккөн,
Көрүшсөң эрдик – сырдашым менен.
Сарп кылар элем өмүрдү калган,
Күрөшкө ыйык эркиндик деген [8, 367-б.].

Албетте, Муса Жалилдин бул ыры автобиографиялык башатты камтып, өз башынан кечирген оор тагдырдын бир үзүмүн баяндаган чыгарма. Ырдын идеясы – эркиндиктин барк-баасын, кадырын сезип, эркин кезде элге кызмат кылууга чакырык таштоо болуп саналат. Ошондой эле, эркиндик үчүн болгон күрөш – эң ыйык күрөш экендигин даңазалоо десек туура болчудай. Же болбосо, академик А. Эркебаевдин сөзү менен айтканда «...мындай поэзия белгилүү бир тарыхый шарттарда өзүнүн оң ролун, шыктандыргыч күчүн ойнобой койгон жок. Маселен, Мекенди коргоо, душманга каршы күрөш темасы, баатыр жоокерлер менен ооруктагы кайратман элди колдоо, алардын духун көтөрүү Улуу Ата Мекендик согуш убагындагы поэзиянын зарыл сапаттарынан болду» [9, 32-б.].

Бул ырды которуудагы Т. Байзаковдун чеберчилиги – автордун берейин деген идеясын так сактап, ар бир сабын түп нускага жакын которгону десек туура болот.

Жыйынтыктап айтканда, классикалык адабияттын үлгүлөрүн которууга ынтызар акын котормолордун баарын эле талапка ылайык которгон деген ойдон да алыспыз. Анткени, ар бир окурмандын чыгармачылык табити ар кандай болгон сыяктуу айрым окурмандар Т. Байзаковдун котормолору көркөмдүк жактан төмөн, оригиналдан ат чабым алыс, чабал стилистика менен которулган деген пикирди да айтышы мүмкүн.

КОЛДОНУЛГАН АДАБИЯТТАРДЫН ТИЗМЕСИ:

1. Байзаков Т. Чыгармаларынын толук жыйнагы / Ы. Жабиров - Бишкек, - I том. 2023. - 552 б.
2. Байзакова С. Встреча с друзьями. -Б.: Бийиктик, -2013, —С 152. 3. Карпов А. Козлята и волк. [Электронный ресурс], – Режим доступа: <https://culturolog.ru/content/view/78/7/>
4. Наумов А. Три поэта / Китепте: Гафур Гулям. Айбек. Хамид Алимджан. -Ташкент. Изд.Советский писатель, 1980. —31 б.
5. Хамид Алимжан. Зейнаб и Аман. Поэма. Советский писатель, - Ташкент, 1943, —С. 215.

6. Хамид Алимжан. Зейнеп менен Аман. Поэма. Тестиер балдар үчүн. Которгон Т. Байзаков. Кыргызстан Мамлекеттик окуу педагогикалык басылмасы. -Ф.: 1956, —39бет.